

Toplantı : 8 Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : **902** ye ek

Cumhuriyet Senatosu üyeleri Zerin Tüzün ve Mehmet Özgüneş'in, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu (2/202))

25 . 1 . 1967

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İçtüzüğü'nün 23 ncü ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılması ile ilgili teklifimiz ilişikte sunulmuştur. Gereğini rica ederiz.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Zerin Tüzün

Tabii Üye
Mehmet Özgüneş

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ncü ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair teklif

G E R E K Ç E

Anayasamızın 92 ncı maddesi, Millet Meclisince bir karara bağlanarak Cumhuriyet Senatosuna gönderilen metinlerin Senatoda görüşülmesini zaman bakımından sınırlamış, belli süreler içinde bir karara bağlanmayan metinlerin Millet Meclisinden geldiği şekilde kabul edilmiş sayılacağını hükme bağlamıştır.

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü, metinlerin görüşülme süresinin komisyonlar arasında nasıl tahsis edileceğine dair bir hüküm ihtiva etmediğinden, çok kere bir metin komisyonların birinde uzun zaman bekletilmekte, diğer komisyonlar ve Genel Kurul için yeterli zaman kalmamaktadır. Bu durum, ekseriya son komisyon olan Bütçe ve Plân Komisyonu için büyük zorluklar meydana getirmektedir, metinlerin bu komisyonda lâıyık veçhile incelenmesini çok kere imkânsız bir hale getirmektedir.

Bu mahzurları önlemek üzere İçtüzüğü'nün 23 ncü ve 36 ncı maddelerinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif etmiş bulunuyoruz.

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (I)

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No: 2/202
Karar No. 119

5 . 4 . 1967

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş ile Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Zerin Tüzün'ün, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair İçtüzük teklifi, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına, 27 Ocak 1967 tarihinde havale edilmekle, Komisyonumuzun 5 Nisan 1967 tarihli Birleşiminde teklif sahipleri de hazır bulundukları halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Teklif, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılarak tasarı ve tekliflerin komisyonlarda ve Genel Kurul'daki görüşme süreleri ve havale esasları hakkında yeni bir sistem getirmektedir.

Teklifin gerekçesinde, Cumhuriyet Senatosu'nun kanun tasarısı ve tekliflerini müzakere de zamanla kayıtlı olduğu ve Millet Meclisinden gelen tasarı ve tekliflerin havale edildikleri komisyonlarda, birden ziyade komisyona muhavvel olanların özellikle ilk havale edildikleri komisyonlarda uzun zaman bekletildiklerini ve bu sebeple de mütaakıp komisyonları ve Genel Kurula bahse konu metinlerin müzakeresi için çok az bir zaman bırakıldığı ve bunun da ihtisas komisyonunca ve Genel Kurula yeterince yapılacak bir incelemeye mâni olduğu ileri sürülmektedir.

Gerçekden Anayasamızın 92 ncı maddesi gereğince, kanunların yasama organındaki görüşmelerinde Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosu arasında işliyen bir mekik düzeni kurulmuş ve bu düzenin İkinci Meclisi olan Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisi metinlerini görüşmede süre ile kayıtlanmıştır.

Anayasanın 92 ncı maddesinin onuncu fıkrasını incelediğimizde; bir metnin Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresi, o metnin Millet Meclisindeki görüşme süresine eşittir. Ancak bu süreye ivedi olmıyan hallerde üç ayı ve ivedi olan hallerde de bir ayı tecaviüz etmiyecektir. Ayrıca metin Millet Meclisinde ivedilikle görüşülmüş ve hattâ 15 günün altında bir sürede neticelendirilmiş olsa dahi Cumhuriyet Senatosu âzami had 15 gün olmak üzere o metni inceleme süresi ne sahiptir. İvedi olmıyan hallerde ise bu husus bir ay olarak tâyin dılmıştır.

Görülüyor ki Anayasa vâzın tesis ettiği mekik işaret edilen süre kayıtları ile, her metin için değişebilecek bir görüşme müddeti kabul etmiştir.

Hal böyle olunca, Cumhuriyet Senatosu çalışmalarını düzenliyen İçtüzüğü'nün de Anayasanın tesis ettiği süreli - mekik sistemine uygun hükümler ihtiva etmesi gerekmektedir.

Fakat bu yolda düzenleyici olması icabeden 36 ncı madde Anayasanın espirisine tamamen uzak kalmıştır. Maddenin birinci fıkrası metnindeki, Cumhuriyet Senatosu komisyonlarının da müzakerelerini Millet Meclisi komisyonlarına eşit süre içinde sonuçlandırabileceklerine ilişkin yükümlülük, bugünkü tatbikatın da kesinlikle ortaya koyduğu işler bir hüküm değildir ve işleme kabiliyetinden yoksundur.

Altı yıllık tatbikatın sonucunda ortaya çıkan, İçtüzükte de Anayasaya uygun bir düzenin kurulması zaruretidir. Bu İçtüzük teklifi de bahse konu zaruret muvacehesinde Komisyonumuzca benimsenmiştir.

Getirilen sisteme göre, metinlerin Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresi esas alınarak, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına tasarı veya teklifin mahiyeti de gözetilip havale edileceği ihtisas komisyonlarının ve Genel Kurulun o metni görüşme süresi tâyin edilecektir.

Tasarı veya tekliflerin mahiyeti de gözetildiği cihetle komisyonların o metni görüşme süresi farklı olabilecek ve anaihtisas komisyonu diğer komisyonlara nazaran daha fazla bir süre ile teçhiz olunacaktır.

Teklif, bu düzenin işliyebilmesi için bir de müeyyide getirmektedir. Bu müeyyide, kendisine muhavvel metni süresinde neticelendiremeyen komisyonun, o metni Millet Meclisince kabul edildiği şekilde kabul etmiş sayılması ve metnin de mütaakıp komisyona yahut Genel Kurula gönderilmesidir. Bu müeyyidenin bir benzeri ve hattâ esası Anayasa vâzunca 92 ncı maddede, görüşmelerini süresinde başaramıyan Cumhuriyet Senatosu için tesis edilmiştir.

Teklifte (23 ncü maddesinin son fıkrasında), Cumhuriyet Senatosu Başkanının tasarı veya teklifi komisyonlara havale ederken kullanacağı takdir yetkisi hususunda da bir müeyyide mevcud olup bu itiraz müessesesidir. Sürelerin ve anaihtisas komisyonunun tâyinindeki Başkanın takdirine Genel Kurulda itiraz edilebilecektir.

II - Maddeler ve komisyonumuzun değiştirmeleri :

Teklif, tekniğe uygun bir şekilde hazırlanmamış olduğundan, komisyonumuzca tekniğe uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu cümleden olarak da, İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddelerinde öngörülen değişiklikler 1 ncı madde olarak kabul edilen bir dış madde içine alınmış ve bu dış

madde metninde Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddelerindeki değişiklik belirtilmiştir.

23 ncü madde metninde yapılan değişiklik :

Komisyonumuzca da benimsenen 23 ncü maddenin üçüncü fıkrasının ikinci kelimesinden sonra «Hükümet veya» ibaresi metne eklenerek, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca yapılan havaleye Hükümetin de itiraz hakkı olduğu belirtilmiştir.

36 ncı madde metninde yapılan değişiklik :

Komisyonumuzca da benimsenen 36 ncı maddenin ikinci fıkra çıkartılmıştır. Zira, bu maddenin birinci fıkrası ile tesis edilen mekik sistemi gereğince, metinler, ilgili komisyon tarafından süresinde neticelendirilemediğinde, Millet Meclisince kabul edildiği üzere kabul edilmiş sayılacak ve varsa mütaakip komisyona, yoksa Genel Kurula gönderilecek ve bütün bunlar kendiliğinden ve düzen gereğince cereyan edecektir.

Bu İçtüzük teklifinde yürürlük tarihi ve yürütme mercii de belirtilmemiş olduğundan, yürütme tarihini tesbit etmek üzere ve 2 ncı madde olarak yeni bir madde, ve yürütme mercii de belirtmek üzere 3 ncü madde olarak yeni bir madde eklenmiştir.

Eklenen yeni 2 ncı maddeye göre bu tüzük değişikliği kabulü tarihinde yürürlüğe girecek, eklenen yeni 3 ncü maddeye göre de yürütme mercii Cumhuriyet Senatosu olacaktır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Aydın	Kastamonu	Yozgat	Diyarbakır
O. S. Sarıööllü	A. N. Tuna	S. Artukmaç	S. Cizrelioğlu
Hatay	İstanbul	Niğde	Samsun
M. Deliveli	Muhallifim, şerhim eklidir.	K. Bayhan	R. Rendeci
	E. Özden		
	Tekirdağ	Tokat	
	H. Mumcuoğlu	Z. Betil	

Muhalefet şerhi

Senato Başkanına verilen (süreyi tesbit) yetkisinin Anayasaya muhalif olduğu kanaatindeyim.

5 . 4 . 1967

Ekrem Özden

Cumhuriyet Senatosu içtüzüğü'nün 23 ncü ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair teklif

Madde 23. — Cumhuriyet Senatosu Başkanı, Millet Meclisi Başkanlığından gelen tasarı ve teklifleri ilgili komisyona re'sen havale eder ve durumu Tutanak Dergisine geçirir.

Tasarı ve teklifler havale edilirken, komisyonlara tahsis edilen âzami görüşme süreleri de belirtilir. Görüşme sürelerinin tahsisinde, komisyonların ihtisas durumu dikkate alınır.

Bu havaleye bir Cumhuriyet Senatosu üyesi itiraz etmek isterse, ilk veya sonraki birleşim başında söz alır. Lehte ve aleyhte konuşacak birer üyeye söz verildikten sonra itiraz işari oyla karara bağlanır.

Madde 36. — Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı ve teklifleri, tahsis edilen süre içinde karara bağlarlar. Bu süreler içinde karara bağlanmıyan metinler, komisyonca aynen kabul edilmiş sayılır.

Şu kadar ki metinlerin komisyonlarda görüşülme süresi kırkbeş günü geçemez. Bir tasarı veya teklif bu süre içinde sonuçlandırılmadığı takdirde Hükümet veya teklif sahibi bunların doğrudan doğruya gündeme alınmasını Genel Kuruldan istiyebilir.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün 23 ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair içtüzük

MADDE 1. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün 23 ve 36 ncı maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 23. — Cumhuriyet Senatosu Başkanı, Millet Meclisi Başkanlığından gelen tasarı ve teklifleri ilgili komisyonlara re'sen havale eder ve durumu Tutanak dergisine geçirir.

Tasarı ve teklifler havale edilirken, komisyonlara tahsis edilen görüşme süreleri de belirtilir. Görüşme sürelerinin tahsisinde komisyonların ihtisas durumu dikkate alınır.

Bu havaleye Hükümet veya bir Cumhuriyet Senatosu üyesi itiraz etmek isterse, ilk veya sonraki Birleşim başında söz alır. Lehte ve aleyhte konuşacak birer üyeye söz verildikten sonra itiraz işari oyla karara bağlanır.

Madde 36. — Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı ve teklifleri, tahsis edilen süre içinde karara bağlarlar. Bu süreler içinde karara bağlanmıyan metinler, komisyonca aynen kabul edilmiş sayılır.

MADDE 2. — Bu İçtüzük kabulü tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu İçtüzük hükümlerini Cumhuriyet Senatosu yürütür.

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (II)

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No: 2/202
Karar No: 28

4 . 12 . 1968

Yüksek Başkanlığa

Anayasa ve Adalet Komisyonunun 5 Nisan 1967 tarihli ve Esas 2/202, Karar 119 sayılı raporu Genel Kurulun 14 Nisan 1967 tarihli 51 ncı Birleşiminde dosyası ile birlikte Komisyonumuza geri-
verilmekle, Komisyonumuzun 4 Aralık 1968 tarihli Birleşiminde tetkik ve müzakere olundu.

Cumhuriyet Senatosu tutanaklarının ve Genel Kurulda verilen önergelerin tetkiki sonucunda, Komisyonumuz müzakereleri, Genel Kurulda tartışmalara konu olan ve hakkında değiştirme teklifleri verilen 36 ncı madde değişikliğine inhisar ettirilmiş ve söz konusu maddenin ikinci cümlesinde değişiklik yapılarak; bir komisyonca süresinde karara bağlanamıyan işlerde, o komisyonun işi, kendisinden önce görüşen Komisyonca hazırlanan metni aynen kabul etmiş sayılacağı; yok eğer, iş kendisinden önce bir ihtisas komisyonundan geçmemişse bu halde Millet Meclisi metninin aynen

kabul edilmiş sayılacağı ve böylece; birinci halde, Cumhuriyet Senatosunun, bir metnin müzakere-lerinde hiç olmazsa bir ihtisas komisyonunun çalışmalarından yararlanabilmesi sağlanmış ikinci halde ise, Anayasa vâzınının Anayasanın 92 nci maddesi ile tesis ettiği mekik düzeninin müeyyidesinin komisyonlar hakkında da geçerli olması öngörölmüş ve mülâhazalar esas olmak üzere metin Genel Kurul müzakerelerindeki eğilime uygun hale getirilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü		
Kastamonu	Samsun	Balıkesir	Çankırı
<i>Ahmet Nusret Tuna</i>	<i>Refet Rendeci</i>	<i>Nuri Demirel</i>	<i>Gürhan Titrek</i>
Diyarbakır	Hatay	İstanbul	Tekirdağ
<i>Selâhattin Cizrelioğlu</i>	<i>Mustafa Deliveli</i>	Muhalifim	Muhalifim
		<i>Ekrem Özden</i>	<i>Hayri Mumcuoğlu</i>

Muhalefet Şerhi

Senato Başkanına verilen (süreyi tesbit) yetkisinin Anayasaya aykırı olduğu kanaatindeyim.

4 Aralık 1968

Ekrem Özden
İstanbul

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair İçtüzük

MADDE 1. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 23. — Cumhuriyet Senatosu Başkanı, Millet Meclisi Başkanlığından gelen tasarı ve teklifleri ilgili komisyonlara re'sen havale eder ve durumu Tutanak Dergisine geçirir.

Tasarı ve teklifler havale edilirken, komisyonlara tahsis edilen görüşme süreleri de belirtilir. Görüşme sürelerinin tahsisinde, komisyonların ihtisas durumu dikkate alınır.

Bu havaleye Hükümet veya bir Cumhuriyet Senatosu üyesi itiraz etmek isterse, ilk veya sonraki birleşim başında söz alır. Lehte ve aleyhte konuşacak birer üyeye söz verildikten sonra itiraz işari oyla karara bağlanır.

Madde 36. — Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı ve teklifleri, tahsis edilen süre içinde karara bağlarlar. Bu süreler içinde karara bağlanamayan metinler, komisyonca aynen kabul edilmiş sayılır.

MADDE 2. — Bu İçtüzük kabulü tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu İçtüzük hükümlerini Cumhuriyet Senatosu yürütür.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair İçtüzük

MADDE 1. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ve 36 ncı maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 23. — Anayasa ve Adalet Komisyonunun 5 Nisan 1967 tarihli ve esas 2/202 karar 119 sayılı raporuna esas metnin 23 ncü maddesi Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Madde 36. — Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı ve teklifleri, tahsis edilen süre içinde karara bağlarlar. Bu süreler içinde karara bağlanamayan hallerde; evvelki ihtisas komisyonu metni, yoksa Millet Meclisi metni aynen kabul edilmiş sayılır.

MADDE 2. — Anayasa ve Adalet Komisyonunun 5 Nisan 1967 tarihli ve esas 2/202 karar 119 sayılı raporuna esas metnin 2 ncı maddesi Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Anayasa ve Adalet Komisyonunun 5 Nisan 1967 tarihli ve esas 2/202 karar 119 sayılı raporuna esas metnin 3 ncü maddesi Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.